

Biodiversiteit in tuin, park en landschap

Arie Koster

Lector bijenbeheer en bijenvriendelijke tuinen

De wilde bij als metafoor voor biodiversiteit en de leefbaarheid van ons
landschap

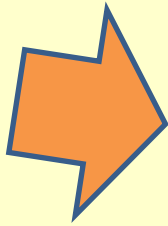
Bijenbeheer = Faunabeheer

Hoe gaat het met de wilde bijen?

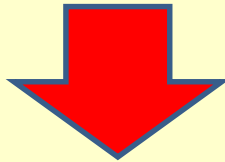
Natuurgebieden –
het domein van natuurbeheerders

Soortenrijk,
maar wel achteruitgang

Het agrarische landschap –
het domein van de boeren

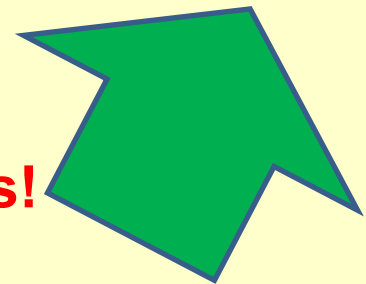
Al lange tijd verdwenen

Stedelijk gebied -

het domein van de hoveniers en urban greeners!

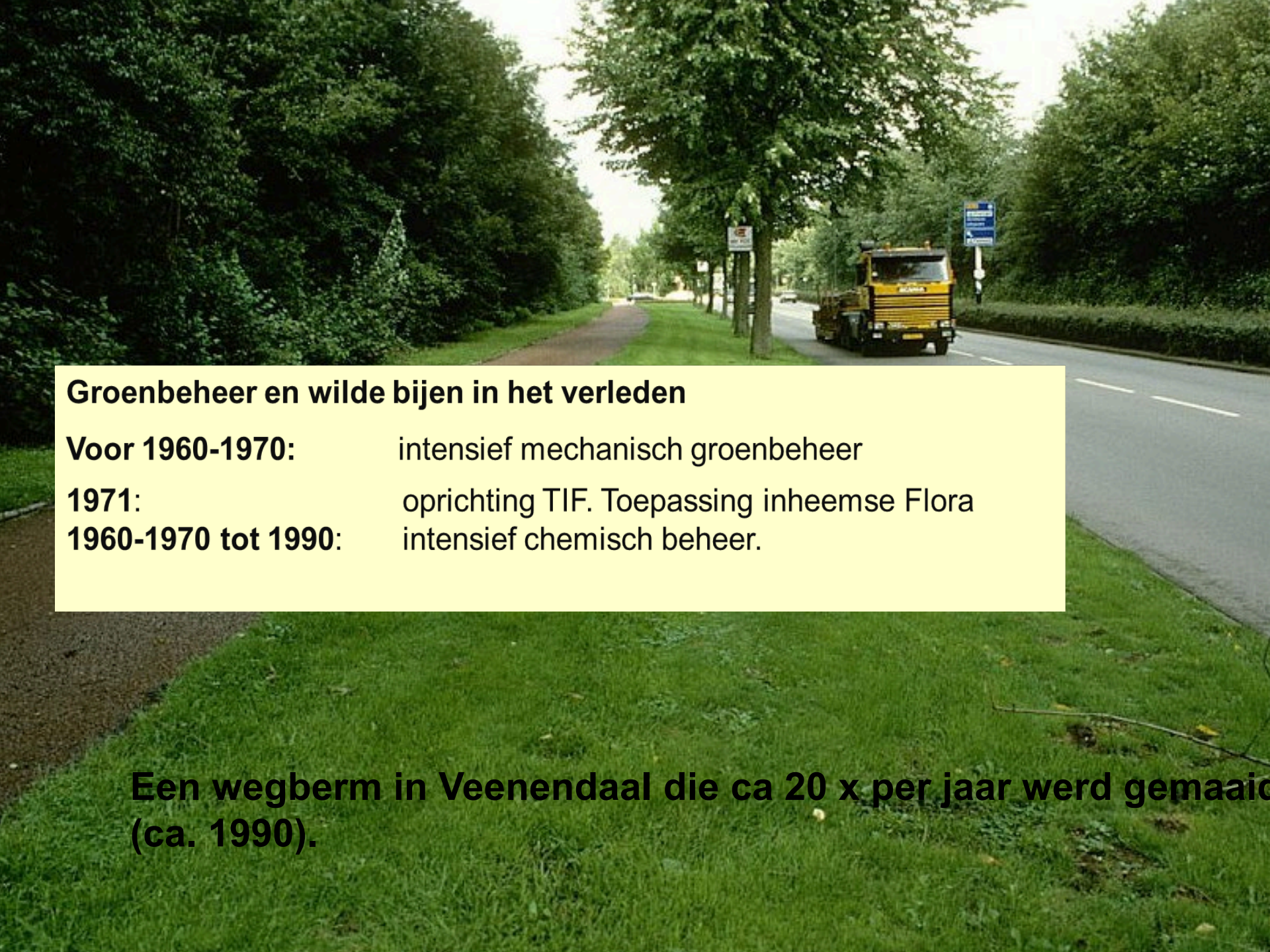
Van arme gebieden naar rijke gebieden!

De drie stellingen van het Wellantcollege:

- Stedelijk gebied en de woonplaatsen worden steeds belangrijker voor de biodiversiteit.
- Hoveniers, tuinontwerpers en urban greeners hebben een sleutel-positie in het verbeteren van de biodiversiteit.
- **‘Wij’, de groene doeners worden praktijkdeskundigen op het gebied van biodiversiteit.**

A photograph of a road with a yellow truck and a path, overlaid with a text box. The scene shows a paved road on the right with a yellow truck driving away. To the left of the road is a grassy area and a dirt path. The background is filled with lush green trees and bushes. A yellow text box is superimposed on the left side of the image, containing text about green management and wild bees.

Groenbeheer en wilde bijen in het verleden

Voor 1960-1970: intensief mechanisch groenbeheer

1971: oprichting TIF. Toepassing inheemse Flora

1960-1970 tot 1990: intensief chemisch beheer.

**Een wegberm in Veenendaal die ca 20 x per jaar werd gemaaid
(ca. 1990).**

Er is niets slechter voor bijen dan pesticiden!

Waterkanten vóór 1990: bijen waren hier kansloos.

Grote veranderingen tussen 1980 en 1995

Ecologisch groenbeheer

Natuurvriendelijke oevers

Afschaffing chemische onkruidbestrijding

**Eind jaren 70: eerste ecologische bermbeheer
(Zwolle, ca. 1989)**

**2004: Zomen langs beplantingen:
sterk effect op biodiversiteit**

**2012: Grote kattenstaart
= kattenstaartdikpoot**

1995: Biodiversiteit door bewonersparticipatie

Wat is zinvol?

De bijen hun dood,
is de ander zijn brood

Ingezaaide bijenlinten, elfstedenlint en akkerranden zijn te vergelijken met crêpepapier landschapselementen. Ziet er mooi uit maar kort houdbaar!

Ervaringsdeskundigen van de
groene ruimte pakken dit anders aan

Inzaaien = vakmanschap → biodiversiteit

Hoveniers en urban greeners:

jullie hebben een sleutelpositie bij het verbeteren en het ontwikkelen van habitats voor wilde bijen!

**Bijen worden steeds meer
aaibare dieren en daardoor
een goede ingang naar meer
biodiversiteit.**

Communicatie over resultaat:

Ontwerp

Korte en lange termijn

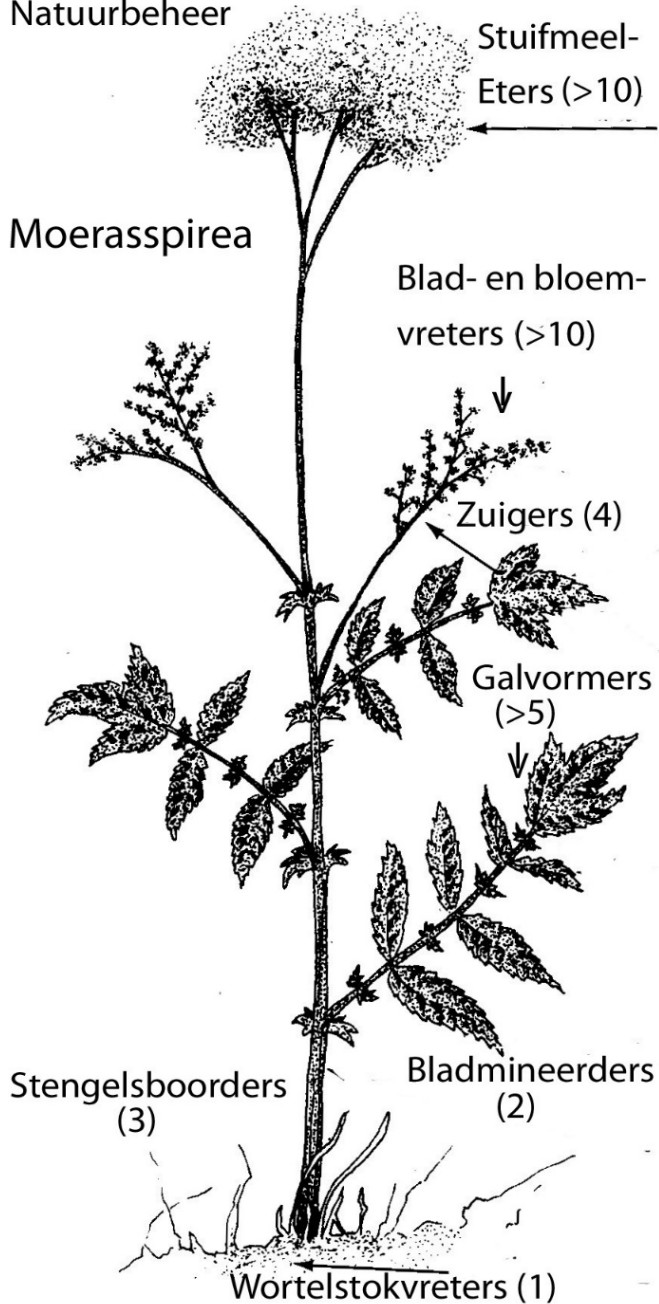

Bepalende factoren

Welke factoren bepalen of bijen en andere bloembezoekende insecten wel of niet voorkomen ?

- Stuifmeel- en nectarleverende planten en nestgelegenheid
- Bodem en bodemeigenschappen
- Onderhoud en beheer. Zie www.bijenbeheer.nl).
- Areaal (gebied van voorkomen) van de bijen.
- De positie van tuin/terrein in het landschap
- Isolatie door bebouwing.
- Leeftijd van tuin/terrein én van het gebied waar de tuin ligt.
- Voor wilde bijen: bijenplanten in en langs bossen beplantingen
- Voor wilde bijen in tuinen het gebruik bijenhotels (indien nodig)
- Continuïteit: vegetaties moeten de kans krijgen om zich te ontwikkelen, en wilde bijen de tijd om zich te vestigen!

Naar Hermy (1989)
Natuurbeheer

Welke keuzes in beplanting?

Hoe groter de floristisch diversiteit des te meer insecten

Een combinatie van wilde planten en tuinplanten is heel goed mogelijk.

Zeer gespecialiseerde bijen bezoeken voor nectar heel graag tuinplanten.

www.bijenplanten.nl en
www.denederlandsebijen.nl

**Maak van inheemse planten geen religie,
en van uitheemse planten geen taboe.**

Naar de praktijk: vlindertuin in Oudebildtzijl.
In 20 minuten zijn daar 10 soorten wilde bijen waargenomen!

Dezelfde tuin, verschillende resultaten?

Aantal wilde bijen
in identieke tuinen

**Samenhang met
de omgeving**

Zelfde opzet en
verschillend
resultaat?

Hoe zit het met
bijen-leverende
gebieden?

Isolatie door bebouwing in Utrecht en het is toch mogelijk!

Zeer kleinschalig groen - In de Schildersbuurt in Oost-Utrecht

**Lathyrusbij steeds meer een soort
van stedelijk gebied**

Kattenstaartdikpoot

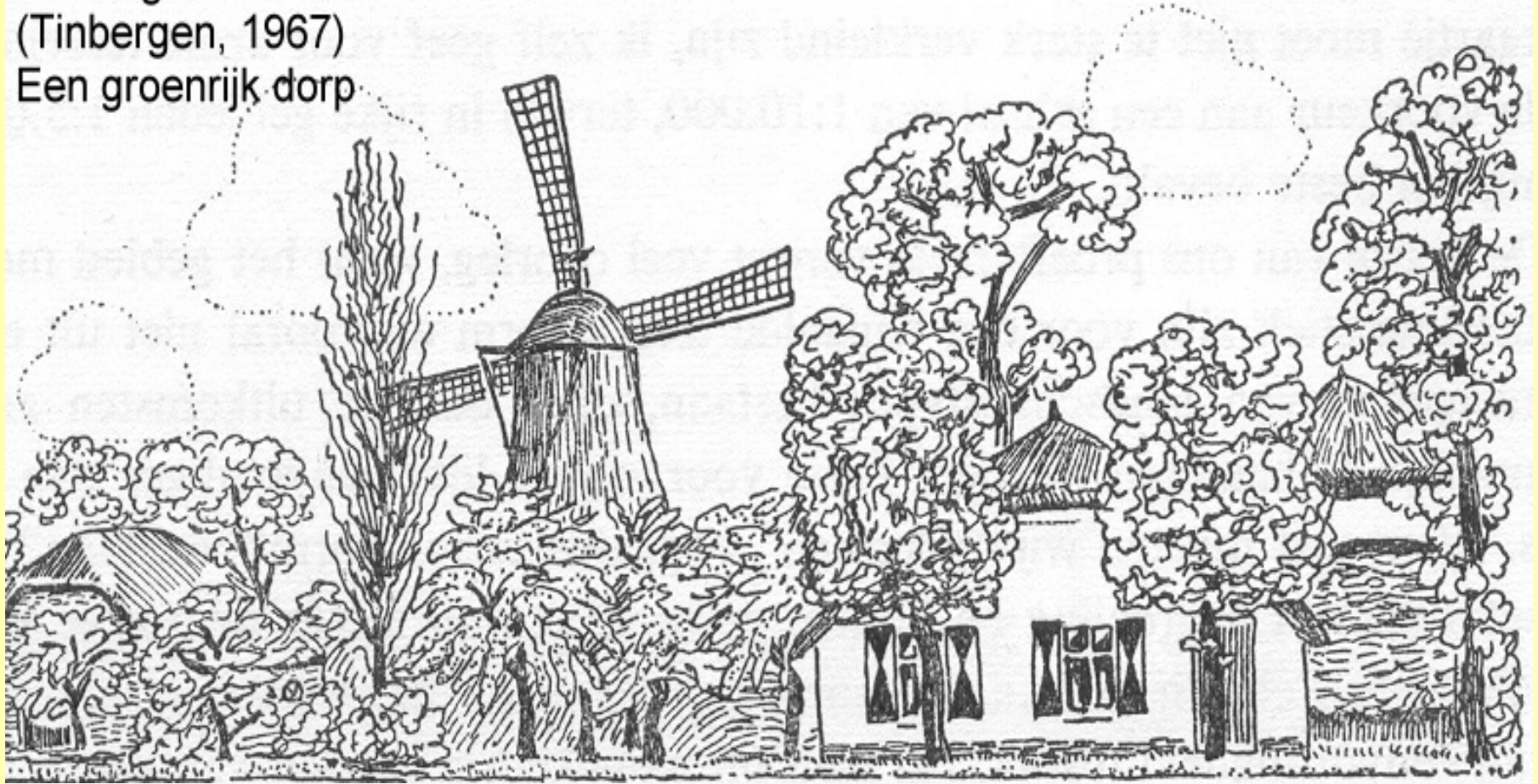

Ook op het platteland kan de kennis van hoveniers, urban greeners en ontwerpers een substantiele bijdrage leveren aan biodiversiteit.

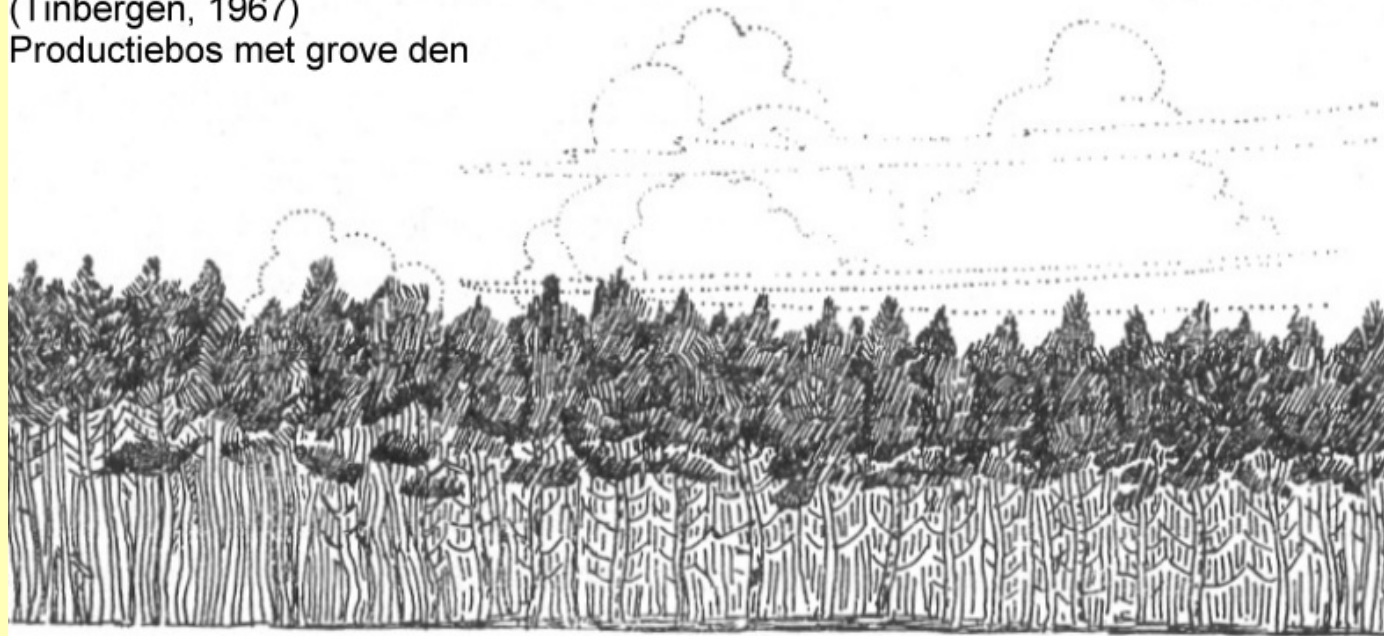
Lytsewierrum –
dorpen zijn belangrijke habitateilanden voor kleine dieren.

Uit: Vogels in hun domein
(Tinbergen, 1967)
Een groenrijk dorp

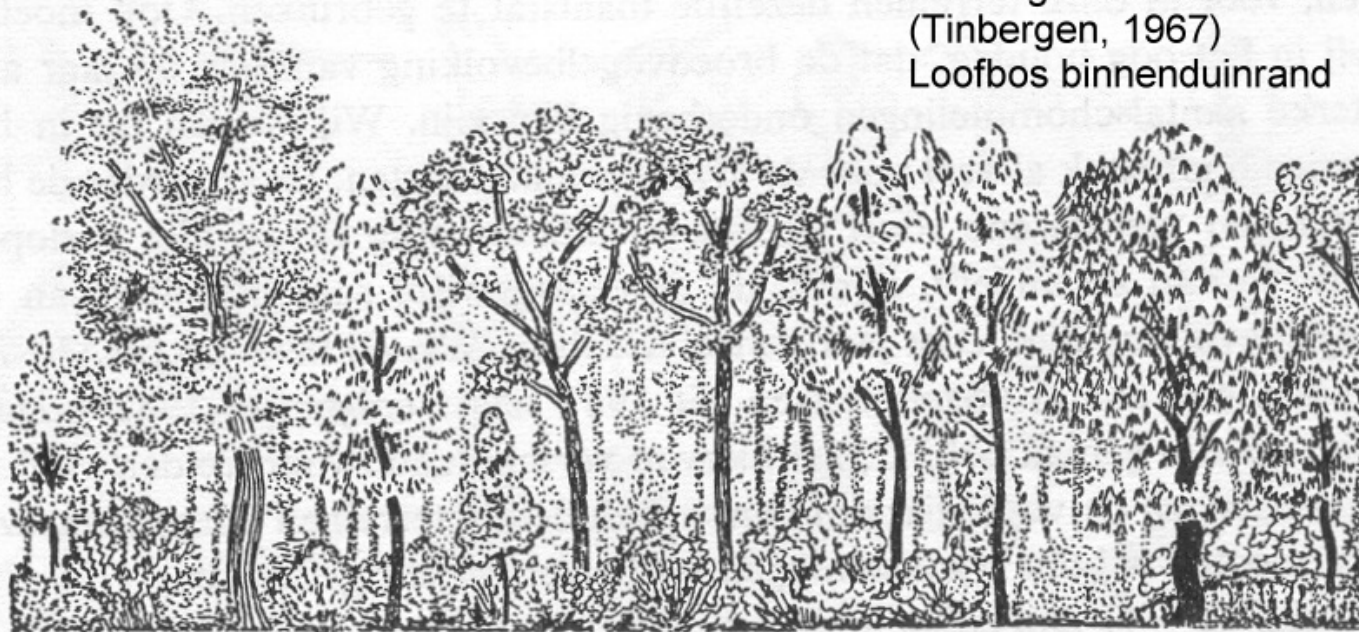

Onderzoek Tinbergen: “Hoe complexer de groenstructuur des te groter de verscheidenheid aan diersoorten”.

Uit: Vogels in hun domein
(Tinbergen, 1967)
Productiebos met grove den

Uit: Vogels in hun domein
(Tinbergen, 1967)
Loofbos binnenduinrand

Een plek met weinig structuurvariatie (lees habitatvariatie) is veel minder divers dan een plek met grote structuurvariatie.

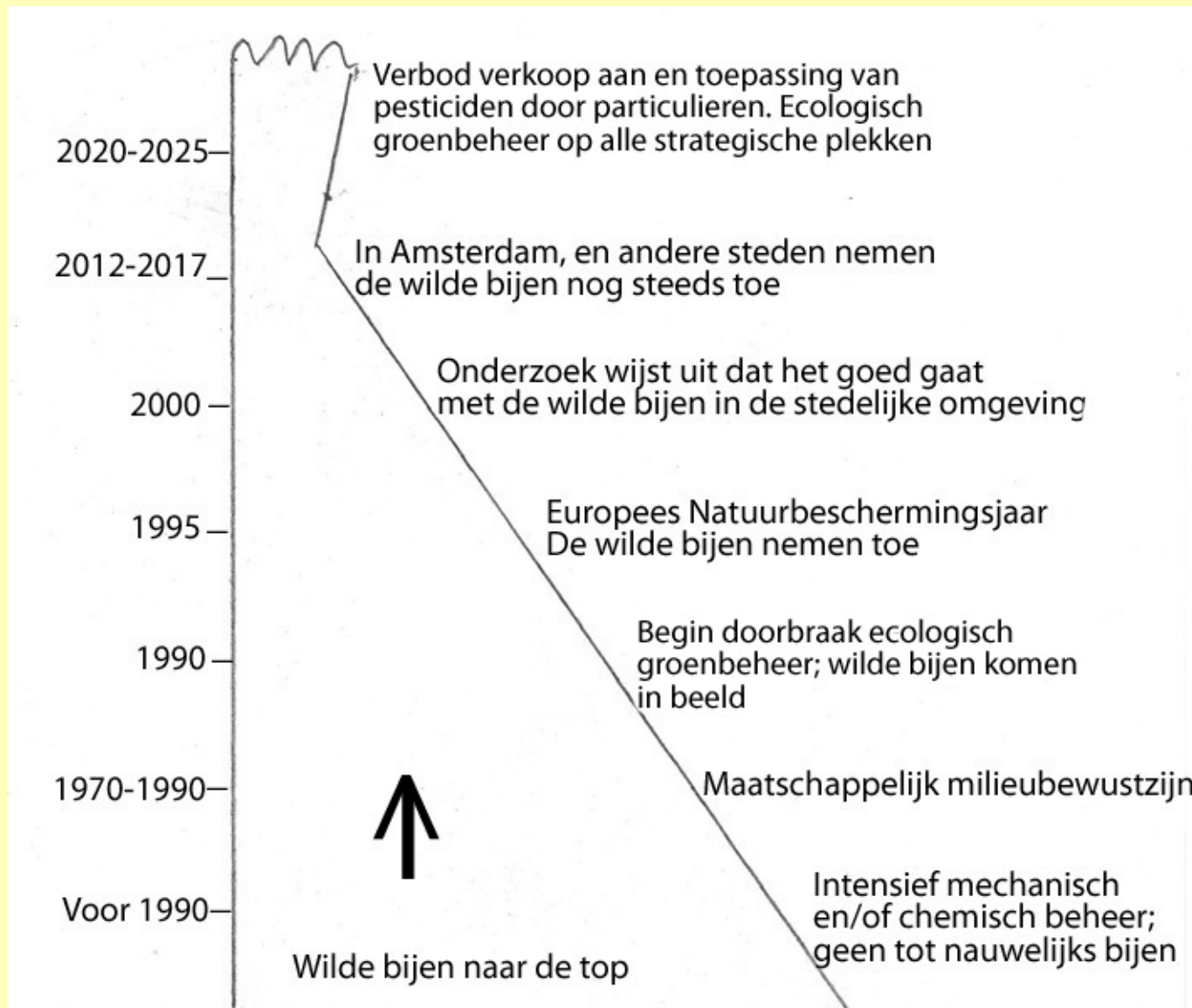
Dit geldt niet alleen voor vogels, maar voor het overgrote deel van de fauna; dus ook voor wilde bijen!

Waar een wil is, is een weg.

In de stad maar zelf ook in hoog agrarisch gebied!?!

Gaat het goed met de wilde bijen buiten de natuurrreservaten?

De top komt in zicht, maar er kan nog van alles mis gaan....

Wil de sector wel om?
Is het stenen tijdperk wel voorbij?
Wordt het belang overgebracht op de opdrachtgever?

De nieuwe generatie hoveniers en urban greeners van het wellantcollege: die doen mee

Doet u ook mee?

wellantcollege

← We zijn hier al

Wilde bijen op weg naar de top

Cursussen "Bijvriendelijk groen voor wilde bijen"
i.s.m. met lector en expert Arie Koster.

- **Bijvriendelijke tuinen.** Voor hoveniers en tuinontwerpers.
- **Bijvriendelijke realisatie en beheer.** Voor professionals die werkzaam zijn in het openbaar groen en groenstedelijke ontwikkeling of ontwerp.

Duur: 3 avonden + 1 dag excursie.

Voor meer informatie, data en aanmeldingen:

www.wellant.nl/cursussen-trainingen/groenvoorziening

wellantcollege Houten

Dankzij "Ned.
zoemt":
nu €100,-

■ **NATIONALE** ■
POSTCODE
■ **LOTTERIJ** ■

Nederland
ZOEMT

In actie voor de bij

